

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 17.6.2014
COM(2014) 357 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o strategiji Evropske unije za jadransko-jonsko regijo

{SWD(2014) 190 final}

{SWD(2014) 191 final}

Kazalo

1.	UVOD.....	3
2.	IZZIVI IN PRILOŽNOSTI	4
2.1	IZZIVI	4
2.2	PRILOŽNOSTI	5
3.	ODZIV: AKCIJSKI NAČRT	6
3.1.	MODRA RAST	7
3.2.	POVEZOVANJE REGIJE.....	8
3.3.	KAKOVOST OKOLJA.....	9
3.4.	TRAJNOSTNI TURIZEM.....	10
4.	UPRAVLJANJE IN IZVAJANJE	10
5.	POVEZANOST S POLITIKAMI EU.....	12
6.	ŠIRŠE POVEZAVE.....	12
7.	SKLEP.....	13
PRILOGA	KARTA STRATEGIJE EU ZA JADRANSKO-JONSKO REGIJO.....	14

1. UVOD

To sporočilo opredeljuje potrebe in možnosti za pametno, trajnostno in vključujočo rast v jadranski in jonski regiji. Zagotavlja okvir za usklajeno makroregionalno strategijo in akcijski načrt, da bi države udeleženke z medsebojnim sodelovanjem obravnavale te izzive in priložnosti.

Regija je funkcionalno območje, ki ga prvenstveno določata jadranski in jonski morski bazen. Zajema tudi pomemben del kopenske površine, zato morsko, obalno in kopensko območje tvorijo tesno prepleten sistem. Z okrepljenim pretokom blaga, storitev in oseb po pristopu Hrvaške k EU ter z možnostjo pristopa k EU za druge države v regiji so zaledja pristanišč pridobila pomembno vlogo. Pri podrobnejšem preučevanju povezav med kopnim in morjem ni mogoče spregledati posledic netrajnostnih kopenskih dejavnosti na obalna območja in na morske ekosisteme.

Regija, v kateri živi več kot 70 milijonov ljudi, ima ključno vlogo pri krepitvi geografske kontinuitete v Evropi. Ta strategija nadgrajuje jadransko-jonsko pobudo¹, ki zadeva osem držav (glej karto v prilogi). Izvajanju strategije se lahko pridružijo tudi druge partnerice v regiji.

Blaginja po zaslugi trgovine in podjetništva bo regiji omogočila, da se reši iz primeža gospodarske krize. Njeni prebivalci si zaslužijo boljše zaposlitvene možnosti, večjo mobilnost, zanesljivejšo in celostno oskrbo z energijo ter boljšo kakovost okolja.

Evropski svet je decembra 2012 pozval Komisijo, naj do konca leta 2014 predstavi strategijo EU za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR). Splošni cilj te strategije je spodbujati trajnostno gospodarsko in družbeno blaginjo v regiji prek rasti in ustvarjanja delovnih mest ter s povečanjem privlačnosti, konkurenčnosti in povezanosti regije ob hkratnem varovanju okolja ter zagotavljanju zdravih in uravnoveženih morskih in obalnih ekosistemov. To bo doseženo s sodelovanjem držav, ki imajo številne zgodovinske in geografske vezi. Strategija krepi izvajanje obstoječih politik EU v regiji in tako prispeva jasno evropsko dodano vrednost, hkrati pa je za vse sodelujoče države enkratna priložnost, da svoje politike uskladijo s splošno vizijo strategije Evropa 2020. S tem bo prispevala tudi k zbliževanju držav Zahodnega Balkana z EU, saj se jim bodo odprle možnosti, da tesno sodelujejo z državami članicami pri obravnavanju skupnih izzivov in priložnosti, ki so značilne za regijo.

Strategija se opira na:

- več kot desetletne izkušnje v okviru medvladne jadransko-jonske pobude. Z uspešnim sodelovanjem so že nastale močne vezi med državami udeleženkami, kar je prispevalo k regionalnemu sodelovanju med mesti, gospodarskimi zbornicami in univerzami;
- Pomorsko strategijo za Jadransko in Jonsko morje, ki jo je Komisija sprejela 30. novembra 2012² in obravnava možnosti „modre rasti“ v morskem bazenu;

¹ Medvladna jadransko-jonska pobuda je nastala leta 2000 z namenom krepitve regionalnega sodelovanja ter spodbujanja politične in gospodarske stabilnosti, da bi se oblikovali trdni temelji za proces evropskega povezovanja.

² COM(2012) 713.

- dejstvo, da začetek njenega izvajanja časovno sovпада z začetkom programskega obdobja 2014–2020. Zaradi tega bo lahko sistematično vgrajena v programe EU ter nacionalne in regionalne programe, v podporo njenemu konceptu pa bodo lahko mobilizirane vse politike in programi;
- izkušnje z obstoječimi makroregionalnimi strategijami³, tj. Strategijo EU za območje Baltskega morja in Strategijo EU za Podonavje, tudi kar zadeva sodelovanje z državami, ki niso članice EU. Izkušnje na primer kažejo, da se je treba osredotočiti na omejeno število skupnih izzivov oz. priložnosti ter da morajo države udeleženke pokazati odgovornost, zavezanost in sposobnost vodenja. Prav tako se je pokazala potreba po krepitvi institucionalne in upravne zmogljivosti.

2. IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

2.1 IZZIVI

Jadransko-jonska regija se srečuje z vrsto skupnih izzivov. Znatno del regije so v preteklosti zaznamovale težke politične in gospodarske okoliščine ter konflikti. Vendar pa pristop Slovenije in Hrvaške k EU ter evropska perspektiva drugih držav ponujajo priložnost za okrepitev vezi in premagovanje dediščine preteklosti. Glavni izzivi regije so:

- **Socio-ekonomske razlike:** države se močno razlikujejo tako po BDP na prebivalca kot tudi po stopnji brezposelnosti. Medtem ko je BDP na prebivalca v nekaterih regijah za 20 % višji od povprečja EU in je njihova stopnja brezposelnosti 4 %, je BDP na prebivalca drugih regij 70 % pod povprečjem EU, stopnja brezposelnosti pa znaša 30 %. Podjetja zaradi pomanjkanja zmogljivosti ne izkoriščajo dovolj transnacionalne razsežnosti na področju trženja, inovacij ali raziskav, še zlasti v modrem gospodarstvu. Grozdi, ki vključujejo podjetniški, raziskovalni in javni sektor, so redki;
- **Promet:** regija ima znatne infrastrukturne primanjkljaje, zlasti v infrastrukturnih povezavah med državami, ki so že dolgo članice EU, in preostalimi državami, posledica tega pa je slaba dostopnost. Zlasti cestno in železniško omrežje v državah Zahodnega Balkana mora biti nujno sanirano, odpraviti je treba ozka grla in obravnavati manjkajoče povezave, vzpostaviti intermodalne povezave in sisteme upravljanja prometa ter nadgraditi zmogljivosti. Obremenjenost pomorskega prometnega omrežja je vse večja, nadzorne in koordinacijske zmogljivosti pa je treba nadgraditi. Zelo dolge čakalne dobe in postopki na mejah dodatno ovirajo gibanje. Multimodalni promet je slabo razvit;
- **Energija:** medsebojna povezanost električnih omrežij je še vedno pomanjkljiva, kar preprečuje razvoj integriranega energetskega trga, omejuje zmogljivosti ter ovira donosno izkoriščanje obnovljivih virov energije. Poleg tega so za zagotovitev učinkovite in raznolike oskrbe bistvenega pomena naložbe v plinska omrežja, vključno z utekočinjenim zemeljskim plinom;

³ COM(2011) 381; SEC(2011) 1071; COM(2012) 128, COM(2013) 181; COM(2013) 468; SWD(2013) 233.

- **Okolje:** vse večje izkoriščanje morskega in obalnega prostora ogroža ekosisteme. Netrajnostne oblike turizma obremenjujejo vodo, tla in biotsko raznovrstnost. Jadransko morje je zaradi plitvosti in delne zaprtosti⁴ ranljivo za onesnaževanje. Prekomerni ribolov, zavrženo ribolovno orodje in ekološko škodljive oblike akvakulture ogrožajo morsko biotsko raznovrstnost, pa tudi zdravje ljudi. Situacijo dodatno zaostrujejo neprečiščene odpadne vode in trdni odpadki, ki prihajajo večinoma s kopnega, odplavljanje gnojil zaradi kmetijskih dejavnosti in posledična eutrofokacija, invazivne vrste iz balastnih vod ter onesnaženje zaradi raziskovanj nafte in plina. Na kakovost zraka negativno vplivajo emisije iz pomorskega prometa in dejavnosti na kopnem (pristanišča, industrija), pogosto pa jo dodatno poslabšujejo še lokalni klimatski in geografski pogoji. Posledice nezakonitega lova ptic selivk se občutijo v vsej EU. Vzpostavljane mreže zavarovanih območij, kot sta Natura 2000 in Smaragdna mreža, še ni zaključeno;
- **S podnebnimi spremembami povezane naravne nevarnosti in nevarnosti, ki jih povzročata človek:** poleg večje potresne aktivnosti je regija izpostavljena in občutljiva z vidika negativnih učinkov podnebnih sprememb. Pomanjkanje skupne ocene tveganja, mehanizma za obvladovanje tveganja nesreč ter integrirane strategije za blažitev učinkov podnebnih sprememb in prilagajanje nanje predstavljajo velik izziv. Ravni izkušenj, viri in strokovno znanje se med temi državami preveč razlikujejo, da bi lahko same reševale težave v zvezi z naraščanjem morske gladine, poplavami, sušami, erozijo tal in gozdnimi požari;
- **Upravna in institucionalna vprašanja:** okrepiti je treba zmogljivosti na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni za namene sodelovanja pristojnih organov z ustreznimi čezmejnimi organi in medsektorskega usklajevanja. Izvajanje makroregionalnega pristopa bi lahko oviral različno hiter napredek držav pri zakonodajnem približevanju EU in dostopanju do finančnih instrumentov. Težave povzročata tudi korupcija, ki spodkopava zaupanje javnosti in razvoj. Zaradi migracijskega pritiska in čezmejnega organiziranega kriminala so potrebne usklajene politike za varnost na mejah.

2.2 PRILOŽNOSTI

Regija ponuja tudi številne priložnosti ter ima velik potencial za pametno, trajnostno in vključujočo rast.

- **Modro gospodarstvo** lahko pomembno prispeva k rasti. Takšne možnosti segajo od razvoja modrih tehnologij do trajnostne proizvodnje in potrošnje morskih sadežev. Sem spadajo tudi tržne niše, kot so rekreacijske in pristočasne dejavnosti ter majhne potniške ladje za križarjenje. Inovacije lahko ranljivemu ladjedelniškemu sektorju omogočijo prehod na energetsko učinkovita plovila z nizkimi emisijami⁵ in sodelovanje s povezanimi sektorji, vključno s pomorsko opremo in robotiko;
- **Povezanost:** regija se nahaja na pomembnem evropskem presečišču. Jadransko-jonski morski bazen je naravna vodna pot, ki prodira globoko v EU. Predstavlja najcenejšo morskotransportno pot z Daljnega vzhoda prek Sueškega kanala, saj je pot do trgov srednje Evrope tako za 3 000 km krajša od poti prek severnih pristanišč. Izboljšati bi bilo mogoče

⁴ Povprečna globina severnega Jadranskega morja je približno 50 metrov. Vode Jadranskega morja se izmenjajo z vodami Sredozemskega morja samo vsake tri ali štiri leta.

⁵ V smislu SO₂, NO₂ in trdnih delcev.

povezljivost kopnega in morja ter intermodalni prevoz, s čimer bi se povečala konkurenčnost gospodarstev v zaledju;

- **Kulturna in naravna dediščina ter biotska raznovrstnost:** poleg izjemnih naravnih lepot regije med njene največje prednosti sodi tudi njena kulturna, zgodovinska in arheološka dediščina. Ob svetovno znanih mestih (Benetke, Dubrovnik, Mostar in Atene) so tu še naravne znamenitosti (Plitviška jezera in Skadrsko jezero). Za regijo je značilna tudi velika biotska raznovrstnost: znana je po izjemno velikem številu rastlinskih vrst, pri čemer zlasti izstopa ekoregija Dinarskega gorstva.
- **Turizem:** turizem se že zdaj hitro razvija in je dejavnik, ki najbolj prispeva k BDP, vendar bi bilo s tesnejšim in bolj trajnostnim sodelovanjem mogoče njegov trg razširiti in podaljšati sezono. Regija bi se lahko razvila v zgled v smislu trajnostnih, odgovornih in razvejanih turističnih produktov in storitev. Obstoječe poslovne priložnosti bi bilo mogoče izkoristiti bolj dinamično, npr. prek križarjenj, ki spodbujajo lokalno gospodarstvo, in rekreacijskega ribolova. S trajnostnim upravljanjem turizma se lahko odpravi birokracija, ustvarijo boljši pogoji za poslovanje (zlasti za MSP), določijo skupni standardi, pravila in statistike ter spodbujajo javno-zasebna partnerstva.

3. ODZIV: AKCIJSKI NAČRT

Komisija je v poročilu⁶ o dodani vrednosti makroregionalnih strategij priporočila, da se nove makroregionalne strategije osredotočijo na omejeno število dobro opredeljenih ciljev, ki ustrezajo posebnim potrebam po boljšemu sodelovanju, zlasti na visoki ravni. Na podlagi pristopa od spodaj navzgor so bila opravljena obsežna posvetovanja z zainteresiranimi stranmi, da bi se opredelili jasni cilji za to regijo.

V ta namen se bo izvajal s strategijo povezan akcijski načrt⁷, ki se bo nenehno razvijal in bo v pomorsko razsežnost vključil tudi zaledje. Načrt temelji na štirih medsebojno odvisnih stebrih strateškega pomena in vsebuje seznam možnih, okvirnih ukrepov. Zadevni stebri so:

1. modra rast;
2. povezovanje regije (prometna in energetska omrežja);
3. kakovost okolja;
4. trajnostni turizem.

Opremljena sta bila tudi dva medsektorska vidika:

- gradnja zmogljivosti, vključno s komuniciranjem, za učinkovito izvajanje ter za osveščanje javnosti in pridobivanje podpore;
- raziskave in inovacije za spodbujanje visokokvalificiranih zaposlitev, rasti in konkurenčnosti. Sodelovanje v okviru transnacionalnih omrežij lahko omoči prodor zamisli na trge ter pomaga razviti nove proizvode in storitve.

Poleg tega sta horizontalni načeli za vse štiri stebre blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter obvladovanje tveganja naravnih nesreč.

⁶ COM(2013) 468 z dne 27. junija 2013.

⁷ Akcijski načrt se bo redno pregledoval in posodabljal v skladu z novimi potrebami.

V okviru posvetovanja je bilo poleg tega znotraj vsakega stebra opredeljeno omejeno število tem, ki bodo obravnavane v akcijskem načrtu, in sicer gre za vprašanja, ki potrebujejo takojšnjo pozornost ter pri katerih se lahko s skupnim ukrepanjem zagotovijo najboljši rezultati. Te teme so relevantne tudi za politike EU, zlasti tiste s teritorialno razsežnostjo. Izbrane teme v okviru posameznega stebra so predstavljene v nadaljevanju.

3.1. MODRA RAST

Cilj tega stebra, ki ga koordinirata Grčija in Črna gora⁸, je pospešiti inovativno pomorsko in morsko rast v regiji s spodbujanjem trajnostnega gospodarskega razvoja ter ustvarjanjem delovnih mest in poslovnih priložnosti v modrem gospodarstvu, vključno z ribištvom in akvakulturo. V ta namen je treba spodbujati grozde, ki vključujejo raziskovalna središča, javne agencije in zasebna podjetja. Z usklajenim upravljanjem ribištva se bodo izboljšali zbiranje podatkov, spremljanje in nadzor. Skupno načrtovanje ter večje zmogljivosti na področju administracije in sodelovanja bodo omogočili boljšo izrabo obstoječih virov in boljše pomorsko upravljanje na ravni morskega bazena.

Modre tehnologije

Ustvarjanje visokokvalificiranih zaposlitev in gospodarskih možnosti z osredotočenjem na raziskave in inovacije, razvoj grozdov in prenos znanja v zvezi z modrimi tehnologijami v skladu s posebnostmi regije ter v povezavi z regionalnimi in nacionalnimi strategijami za pametno specializacijo (npr. zeleno ladjedelništvo, jadralsvo, biotehnologije, podvodna robotika).

Ribištvo in akvakultura

Izboljšanje donosnosti in trajnosti ribištva in akvakulture z boljšim zbiranjem podatkov, spremljanjem in nadzorom, izvajanjem večletnih načrtov za upravljanje ribištva na ravni morskega bazena, uskladitvijo standardov, krepitvijo znanja in zmogljivosti za usklajevanje s predpisi in standardi EU ter povečanjem dodane vrednosti lokalnih vrednostnih verig morskih sadežev, zlasti prek posebnih raziskovalnih in inovacijskih platform, skupnega razvoja informacij o trgu ter preglednejšega trženja in predelave.

Pomorsko in morsko upravljanje in storitve

Krepitev administrativnih in institucionalnih zmogljivosti, izboljšanje pomorskih storitev in upravljanja na tem področju, vključno z izmenjavo podatkov, skupnim načrtovanjem in usklajenim upravljanjem obstoječih virov (npr. pomorsko prostorsko načrtovanje in celostno upravljanje obalnih območij).

Primeri možnih ciljev do leta 2020:

- 20-odstotno povečanje (v primerjavi z izhodiščnim stanjem) naložb v raziskave na področju modre tehnologije;

⁸ Razvoj akcijskega načrta za posamezen steber sta usklajevali po dve državi, od katerih je ena članica EU.

- sprejetje večletnih načrtov za upravljanje ribištva, ki se izvajajo na ravni morskega bazena;
- vključitev 100 % voda pod nacionalno jurisdikcijo v pomorsko prostorsko načrtovanje in 100 % obalnega območja v celostno upravljanje obalnih območij ter vzpostavitev popolne operativnosti njunih izvedbenih mehanizmov.

3.2. POVEZOVANJE REGIJE

Cilj tega stebra, ki ga koordinirata Italija in Srbija⁹, je izboljšanje prometne in energetske povezanosti znotraj regije in s preostalo Evropo. Za razvoj regije so potrebna medsebojno povezana in trajnostna prometna in energetska omrežja. Potrebno je sodelovanje za zmanjšanje ozkih grl ter razvoj infrastrukturnih omrežij in regulativnih okvirov. Z usklajenim spremljanjem pomorskega prometa in multimodalnega prevoza se bo povečala konkurenčnost.

Pomorski prevoz

Varnost pomorskega prometa je odvisna od usklajenih nadzornih sistemov in sodobnih pristanišč z intermodalnimi storitvami, ki delujejo v okviru grozdov. Sodelovanje med državami in pristanišči je nujno za nadgradnjo upravljanja prometa zaradi prometnih preobremenitev in za povečanje konkurenčnosti v svetovnem merilu, še zlasti pa s pristanišči v severni Evropi.

Intermodalne povezave z zaledjem

V podporo večjemu obsegu pomorskega prevoza blaga je treba nadgraditi intermodalne povezave z zaledjem. Razvoj središč in vozlišč, ki združujejo pomorske, železniške, cestne, zračne in celinske plovne poti, mora temeljiti na trajnostnih prometnih načrtih, ki so med drugim povezani z lokalnimi in regionalnimi načrti za kakovost zraka. Ozka grla na mejah bi bilo mogoče zmanjšati s skupnimi ukrepi, tako materialnimi kot nematerialnimi.

Energetska omrežja

Trije cilji EU na področju energetske politike, tj. konkurenčnost, zanesljivost oskrbe z energijo in trajnost, bodo doseženi z dobro medsebojno povezanostjo energetskega trga. Potrebne so naložbe v povezavo omrežij električne energije in dokončanje plinskih omrežij. Z uvajanjem regulativnih ukrepov se bodo odpravljale ovire za čezmejne naložbe.

Primeri možnih ciljev do leta 2020:

- podvojitev sedanjega tržnega deleža regije v segmentu kontejnerskega prevoza ob hkratni omejitvi vplivov na okolje;
- skrajšanje časa na regionalnih mejnih prehodih za 50 %.

⁹ Glej opombo 8.

3.3. KAKOVOST OKOLJA

Cilj tega stebra, ki ga koordinirata Slovenija ter Bosna in Hercegovina¹⁰, je obravnavati okoljsko kakovost s sodelovanjem na ravni regije. Z zmanjšanjem onesnaževanja morja, omejevanjem, blaženjem in nadomestitvijo pozidanosti tal¹¹, zmanjševanjem onesnaženosti zraka¹² ter zaustavitvijo izgubljanja biotske raznovrstnosti in degradacije ekosistemov bo prispeval k dobremu okoljskemu stanju morskih in obalnih ekosistemov. Skupni ukrepi za ohranjanje ekoregij, ki obsegajo ozemlja več držav, so dobrodejni za naravno dediščino EU in poleg tega zagotavljajo, da infrastrukturne naložbe ne poslabšujejo okolja in krajine ter ne povečujejo onesnaževanja.

Morsko okolje

- **Nevarnosti za obalno in morsko biotsko raznovrstnost:** boljše poznavanje biotske raznovrstnosti, usklajeno izvajanje pomorskega prostorskega načrtovanja oz. celostnega upravljanja obalnih območij, izvajanje ustrezne okoljske zakonodaje¹³ in skupne ribiške politike zmanjšujejo pritisk na morske in obalne ekosisteme. Boljša čezmejna omrežja zavarovanih morskih območij na odprtem morju in izmenjava najboljših praks med organi upravljanja še dodatno prispevata k ohranjanju biotske raznovrstnosti.
- **Onesnaževanje morja:** usklajene naložbe v naprave za čiščenje vode in trdnih odpadkov, skupna prizadevanja za zmanjševanje morskih odpadkov v njihovem celotnem življenjskem ciklu, skupne zmogljivosti za preprečevanje razlitij nafte in drugih primerov onesnaženja velikega obsega ter odzivanje nanje, omejevanje podvodnega hrupa ter osveščanje kmetov o negativnih učinkih pretirane uporabe nitratov bodo znatno zmanjšali nevarnosti za morski živelj in zdravje ljudi.

Transnacionalni kopenski habitati in biotska raznovrstnost

Spodbujalo se bo skupno čezmejno upravljanje ekoregij ter zdravih populacij velikih mesojedih živali, pa tudi ukrepi za večjo skladnost s predpisi o lovu na ptice selivke.

Primeri možnih ciljev:

- vzpostavitev skupne platforme vseh držav do konca leta 2015 za zbiranje podatkov, raziskave in analize;
- okrepitev mreže Natura 2000 in Smaragdne mreže ter vzpostavitev usklajenega omrežja zavarovanih morskih območij na podlagi okvirne direktive o morski strategiji do leta 2020;
- 10-odstotna vključenost površine Jadranskega in Jonskega morja v zavarovana morska območja do leta 2020, v skladu z mednarodnimi obveznostmi.

¹⁰ Glej opombo 8.

¹¹ Smernice o najboljši praksi za omejevanje, zmanjšanje ali nadomestitev pozidanosti tal (SWD(2012) 101).

¹² V smislu SO₂, NO₂, trdnih delcev in ozona.

¹³ Zlasti okvirna direktiva o morski strategiji ter direktivi EU o habitatih in o pticah.

3.4. TRAJNOSTNI TURIZEM

Cilj tega stebra, ki ga usklajujeta Hrvaška in Albanija¹⁴, je razviti celotni potencial regije za inovativen, trajnosten, odgovoren in kakovosten turizem. Razvejanost turističnih produktov in storitev ter ukrepi za podaljšanje turistične sezone bodo spodbujali podjetništvo in ustvarjanje delovnih mest. S svetovnim trženjem jadransko-jonske regije kot „znamke“ za produkte in storitve se bo povečalo povpraševanje.

Razvejana turistična ponudba (produkti in storitve)

Potencial bogate dediščine regije še ni v celoti izkoriščen. Klimatske in tržne prednosti bi bilo mogoče izkoristiti za razvoj dinamike, ki je močno usmerjena v podjetništvo in temelji na najboljših praksah. V akcijskih načrtih za teritorialni razvoj bi se lahko spodbujale alternativne oblike turizma in celoletni turizem. Razvejanost in izboljšanje kakovosti turistične ponudbe sta ključnega pomena za trajnostne turistične produkte in storitve.

Trajnostno in odgovorno upravljanje turizma (inovativnost in kakovost)

Deležniki v turizmu bi morali uvesti več ukrepov za trajnosten in odgovoren razvoj turistične panoge. Med takimi ukrepi so razvoj skupnih standardov in pravil, zmanjšanje vpliva množičnega turizma na okolje, izboljšanje usposobljenosti ter vključevanje vseh zainteresiranih strani (javnih, zasebnih, obiskovalcev) v spodbujanje koncepta trajnostnega in odgovornega turizma.

Primeri možnih ciljev do leta 2020:

- 50-odstotno povečanje turističnih prihodov zunaj sezone;
- oblikovanje 5 novih makroregionalnih turističnih poti.

4. UPRAVLJANJE IN IZVAJANJE

Izkušnje z obstoječimi makroregionalnimi strategijami kažejo, da so dobri in stabilni mehanizmi upravljanja odločilni za učinkovito izvajanje. V poročilu o upravljanju, ki ga je Komisija objavila maja 2014¹⁵, so opredeljene tri glavne potrebe: močno politično vodstvo, učinkovito odločanje in dobra organizacija.

Boljše upravljanje ne pomeni dodatnih sredstev niti novih birokratskih postopkov; gre predvsem za to, kdo in kako izvaja strategijo ter uvede in financira skupne ukrepe. Upravljanje mora imeti politično in operativno razsežnost, pri čemer resorna ministrstva in izvajalski organi določijo strateške cilje ter zagotovijo dosledno spremljanje izvajanja dejavnosti. S tem se bodo zagotovili jasnejši rezultati in večji učinek.

Usklajevanje

Usklajevanje je nujno tako med sodelujočimi državami kot tudi med različnimi ministrstvi in ravnmi odločanja znotraj posameznih držav. V okviru vsakega stebra bosta dva koordinatorja

¹⁴ Glej opombo 8.

¹⁵ Poročilo Komisije o upravljanju makroregionalnih strategij COM(2014) 284 z dne 20. maja 2014.

iz pristojnih ministrstev dveh različnih držav tesno sodelovala s čezmejnimi sogovorniki pri razvoju in izvajanju akcijskega načrta.

Komisija bo delovala kot neodvisni posrednik in zastopala stališče EU. Pri tem jo bo podpirala skupina na visoki ravni o makroregionalnih strategijah s predstavniki 28 držav članic EU kot tudi držav, ki sodelujejo v strategijah in niso članice EU.

Izvajanje

Ključni pogoji za dobro izvajanje vključujejo:

- države morajo strategijo priznati kot medsektorsko politiko, ki zadeva vse ravni upravljanja;
- države, ki niso članice EU, morajo biti v celoti in učinkovito vključene na vseh ravneh;
- potrebna je politična podpora na visoki ravni, pri čemer ministri določijo splošno usmeritev strategije, pokažejo zavezanost in prevzamejo odgovornost, politike uskladijo s finančnimi sredstvi ter zagotovijo ustrezne vire in status za postopke odločanja in tehnične ravni;
- Komisija mora kot porok za evropsko razsežnost zagotavljati strateški pristop na ravni EU;
- države morajo spremljati in ocenjevati napredek ter zagotavljati smernice za izvajanje;
- delo obstoječih regionalnih organizacij je treba dobro izkoristiti;
- potrebna je zanesljiva podpora za koordinatorje stebrov, zlasti z uporabo institucionalne podpore in podpore za gradnjo zmogljivosti v okviru jadransko-jonskega transnacionalnega programa sodelovanja 2014–2020;
- potrebno je vključevanje ključnih ciljnih deležnikov, tj. nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov, poslancev (regionalnih in nacionalnih parlamentov ter Evropskega parlamenta), akterjev iz gospodarskega in socialnega sektorja ter predstavnikov civilne družbe, univerzitetnega okolja in NVO.

Da bi se strategija že od začetka izvajala na trdnih temeljih, je treba odločitve o teh zadevah sprejeti čim prej.

Financiranje

Strategija se izvaja med drugim z mobilizacijo in usklajevanjem obstoječih finančnih sredstev EU z nacionalnimi sredstvi, ki se nanašajo na štiri stebre in teme. S potrditvijo strategije se vlade držav udeleženk zavežejo, da bodo ta sredstva uporabile pri izvajanju akcijskega načrta. V okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov ter instrumenta za predpristopno pomoč za obdobje 2014–2020 so na voljo znatna sredstva ter širok razpon orodij in tehničnih možnosti.

Za financiranje dejavnosti v okviru stebrov so na voljo tudi drugi skladi in instrumenti, in sicer program Obzorje 2020 za vse stebre, instrument za povezovanje Evrope za steber 2, program LIFE za steber 3 ter za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje in program COSME za mala in srednja podjetja za steber 4. Druge možnosti, ki so na voljo, vključujejo investicijski okvir za Zahodni Balkan, Evropsko investicijsko banko in druge mednarodne finančne institucije.

Ta sredstva in instrumenti bi morali ustvariti pomemben finančni vzvod in pritegniti zasebne vlagatelje k financiranju. Strategija bo poleg tega gradila na delu, opravljenem v okviru dveh drugih makroregionalnih strategij na področju inovativnega financiranja.

Poročanje in vrednotenje

Vrednotenje bo temeljilo na delu koordinatorjev stebrov, ki bodo poročali o napredku pri doseganju ciljev.

Za zapolnitev vrzeli v razpoložljivih podatkih, ki so potrebni za določitev izhodiščnega stanja, zlasti v državah, ki niso članice EU, se bo prek jadransko-jonskega transnacionalnega programa sodelovanja spodbujalo zbiranje podatkov kot medsektorsko vprašanje zmogljivosti. Čeprav je glavni kazalnik uspeha izvajanje akcijskega načrta, bo treba že takoj razviti bolj razdelane kazalnike.

Države udeleženke bodo organizirane letni forum, na katerem bodo vrednotile rezultate, izvedle posvetovanja o spremenjenih ukrepih in razvijale nove pristope.

5. POVEZANOST S POLITIKAMI EU

Strategija ne narekuje sprememb zakonodaje EU in je namenjena krepitvi politik EU, ki so relevantne za regijo¹⁶. Prav tako podpira višjo stopnjo spoštovanja pravnih obveznosti EU z odpravljanjem vrzeli in reševanjem praktičnih težav, ki povzročajo zamude, zlasti z zvezi z enotnim trgom in okoljem¹⁷. Poudarek je na celostnem pristopu, s katerim se različna področja politik povezujejo v ozemeljsko skladno izvajanje politik EU. S tem se podpirajo povezave med politikami in programi EU, vključno s Strategijo EU o biotski raznovrstnosti¹⁸, Strategijo EU o prilagajanju podnebnim spremembam¹⁹ ter okvirnim programom EU za raziskave in razvoj.

6. ŠIRŠE POVEZAVE

Zagotoviti je treba usklajevanje s povezano strategijo EU za Podonavje ter s prihodnjo strategijo EU za alpsko regijo. Pri tem bi lahko imel osrednjo vlogo program INTERACT.

Iskati je treba sinergije z drugimi medvladnimi organi, ki pokrivajo isto geografsko območje, kot je jadransko-jonska pobuda, ali organi z drugačnim/širšim področjem delovanja, kot je Svet za regionalno sodelovanje ali Srednjeevropska pobuda (SEP).

Pomembna sta usklajevanje s programi in pobudami za območje Sredozemlja²⁰ ter skladnost z obstoječimi pravnimi okviri²¹.

¹⁶ Kot so direktiva o pomorskem prostorskem načrtovanju, skupna ribiška politika, politika EU za obvladovanje tveganj nesreč, vseevropska omrežja (promet in energetika), prihodnje prometne skupnosti itd.

¹⁷ Zlasti okvirne direktive o pticah, habitatih, vodah, morski strategiji, nitratih, kakovosti zunanjega zraka, nacionalnih zgornjih mejah emisij in odpadkih.

¹⁸ COM(2011) 244.

¹⁹ COM(2013) 216.

²⁰ Zlasti z Unijo za Sredozemlje in Generalno komisijo za ribištvo v Sredozemlju.

²¹ Zlasti z Barcelonsko konvencijo o varstvu morskega okolja in obalnih območij Sredozemlja.

7. SKLEP

Po več letih težkih političnih in gospodarskih razmer ima jadransko-jonska regija obete za svetlejšo prihodnost. Strategija bo zagotovila splošni okvir za usklajevanje politik in teritorialno sodelovanje ter tako regijo spremenila v privlačnejši kraj za življenje, delo in preživljanje prostega časa. Regija lahko postane zgleden primer rasti, ustvarjanja delovnih mest in novih zamisli ter deluje kot vstopna točka v druge dele sveta. Skupna prizadevanja lahko regijo dobro pripravijo na izzive in priložnosti 21. stoletja.

Komisija zato poziva Svet, da podpre to sporočilo. Tudi Evropski parlament, Odbor regij in Ekonomsko-socialni odbor so vabljeni k proučitvi tega dokumenta.

